

Sygn. akt II Ca 994/23

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 kwietnia 2024 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodnicząca: sędzia Maria Antecka

po rozpoznaniu w dniu 19 kwietnia 2024 r. w Poznaniu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G.

przeciwko E. B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Kościanie

z dnia 29 marca 2023 r.

sygn. akt I C 441/22

1. oddala apelację,

2. zasądza od powoda na rzecz pozwanej 450 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia w przedmiocie kosztów procesu do dnia zapłaty.

Maria Antecka

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 19 kwietnia 2024 r.

Zaskarżonym wyrokiem z 29 marca 2023 roku Sąd Rejonowy w Kościanie w sprawie z powództwa (...) Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w G. przeciwko E. B. o zapłatę kwoty 4 872,83 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, wraz z kosztami procesu w postaci opłaty sądowej, opłaty skarbowej od pełnomocnictwa i kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych, wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia prawomocności orzeczenia do dnia zapłaty:

- w punkcie 1. oddalił powództwo,

- w punkcie 2. zasądził od powoda na rzecz pozwanej kwotę 917 zł z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas od dnia uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty.

Powyższy wyrok wydano w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 5 marca 2019 r. pozwana zawarła z firmą (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Na mocy tej umowy pozwana E. B. otrzymała pożyczkę w kwocie 7 000,- zł, przy czym jako całkowitą kwotę do zapłaty wskazano 14 944,25 zł, z obowiązkiem jej spłaty do dnia 5 września 2021 r. w 30 ratach miesięcznych równych po 498,01 zł każda, do dnia 5. każdego miesiąca. W umowie podano, że w związku z udzieleniem pożyczki pozwana winna ponieść następujące koszty: opłatę operacyjną w wysokości 7 000,- zł i odsetki umowne w kwocie łącznej 944,25 zł.

Jako że pozwana – w ocenie pożyczkodawcy - nie wywiązywała się systematycznie z obowiązku spłaty długu, umowa została wypowiedziana, a wierzytelność sprzedana powodowi.

Pozwana E. B. dokonała wpłat na poczet realizacji ww. umowy pożyczki w łącznej kwocie 10 458,21 zł.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Pozwana i jej pełnomocnik podnosili następujące zarzuty: niewykazania przez powoda legitymacji czynnej z uwagi na niespójność i fragmentaryczność dokumentacji związanej z przelewem wierzytelności, zarzut nie zawarcia w ogóle przez pozwaną umowy, z wszelkimi tego konsekwencjami, a co do samej umowy – zastrzeżenie dla pożyczkodawcy prowizji i innych dodatkowych kosztów przekraczających wysokość samej pożyczki, co jest nie do pogodzenia z przepisami prawnymi, z dobrymi obyczajami i oczywiście uderza w interes pozwanej jako konsumenta.

W ocenie Sądu Rejonowego podniesiona kwestia legitymacji czynnej zasługiwała na uwagę. Jakkolwiek pełnomocnik powoda podjął wysiłek celem wykazania ciągu transakcji prowadzących w efekcie do nabycia przez powoda portfela wierzytelności, wyjaśnił w toku sprawy, co firma (...) ma wspólnego z pożyczkodawcą, to do końca postępowania nie zdołał wykazać, że w ramach owego ciągu przelewów dokonano na rzecz powoda cesji również wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki nr (...) z dnia 5 marca 2019 r. Sąd Rejonowy przyznał rację pełnomocnikowi pozwanej, gdy podnosił, że dokument mający stanowić wyciąg z załącznika do umowy sekurytyzacji z dnia 19 marca 2021 r. w istocie tej funkcji nie spełniał. Jest to niepodpisana i niepotwierdzona za zgodność z oryginałem nieczytelna tabela, z której nie sposób wywnioskować, dlaczego znalazło się w niej imię i nazwisko pozwanej [k.23]. Podobne wątpliwości budzą zaczernione karty nr 77 i 81. Nie wiadomo, dlaczego znalazły się tam dane personalne pozwanej, bo większość rubryk jest pusta.

Nadto, jako że pozwana ma status konsumenta, Sąd Rejonowy i z urzędu, i w związku ze zgłoszonym przez pełnomocnika pozwanej zarzutem, zwrócił uwagę na konstrukcję umowy łączącej pozwaną z pożyczkodawcą - i doszedł do wniosku, że umowa jest częściowo nieważna. Pozwana zawarła w dniu 5 marca 2019 r. z firmą (...) Sp. z o.o. z siedzibą we W. umowę pożyczki pieniężnej, na mocy której uzyskała pożyczkę w kwocie 7000 zł, z obowiązkiem jej spłacenia wraz z odsetkami umownymi w łącznej kwocie 944,25 i opłatą operacyjną w kwocie 7000 zł, co w efekcie oznacza, iż do zwrotu było w sumie 14 944,25 zł. Umowę zawarto na 30 miesięcy. W harmonogramie spłat podano elementy składowe każdej raty wynoszącej każdorazowo 498,01 zł. Wobec treści bezwzględnie obowiązującego przepisów art. 58 k.c. Sąd Rejonowy uznał, że klauzula umowna dotycząca opłaty operacyjnej była nieważna, ewidentnie naruszała bowiem dyspozycję art. 720 §1 k.c.

w zakresie obowiązku zwrotu przez pozwaną takiej samej ilości pieniędzy, jaką pożyczyła, z ewentualnym słusznym wynagrodzeniem za używanie pieniędzy. To słuszne wynagrodzenie to odsetki umowne. W ocenie Sądu Rejonowego nie ma żadnego uzasadnienia dla naliczania opłaty operacyjnej w wysokości aż 7000 zł, mimo że maksymalna

wysokość pozaodsetkowych kosztów kredytu nie przekracza całkowitej kwoty kredytu, co pozostaje formalnie w zgodzie z przepisami ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (t.j.: Dz.U. z 2016 r., nr 1528), szczególnie art.36a pkt 2.

Podkreślając, że pozwana spłaciła już kwotę 10 458,21 zł (przyznał to sam powód, m.in. w piśmie procesowym z dnia 23.02.2023 r.), Sąd Rejonowy uznał, że pozwana nie ma wobec powoda żadnego zadłużenia z tytułu umowy o pożyczkę z dnia 5 marca 2019 r. Skoro bowiem zawarła z poprzednikiem prawnym powoda umowę o pożyczkę kwoty 7000 zł, zgodnie z prawem zobowiązana była do zwrotu kapitału (7 000 zł) i odsetek umownych (944,25 zł), w sumie 7 944,25 zł. Oczywistym jest więc, że pozwana należność spłaciła, i to z nadpłatą.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Rejonowy orzekł jak w sentencji, oddalając powództwo w całości.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art.98 §1 i 3 k.p.c. w zw. z §1 i 2 pkt 3) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2018 r., poz. 265), uznając, że skoro pozwana proces wygrała, powód winien zwrócić jej - zgodnie z żądaniem - poniesione koszty zastępstwa procesowego w kwocie 917 zł.

Z powyższym rozstrzygnięciem nie zgodziła się strona powodowa, wnosząc apelację, zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie:

- art. 232 k.p.c. poprzez nieuprawnione uznanie, że powód nie przedłożył w niniejszym postępowaniu dowodów, które wykazywałyby na fakt nabycia przez niego konkretnej wierzytelności względem pozwanej, co skutkowało ustaleniem, że powodowi nie przysługuje w sprawie legitymacja procesowa czynna, podczas gdy zgromadzony w sprawie materiał dowodowy daje podstawy do poczynienia ustaleń odmiennych, tj. że powód nabył od wierzyciela pierwotnego oznaczoną wierzytelność, przysługującą mu wobec pozwanej, na podstawie umowy pożyczki o numerze (...) z dnia 5 marca 2019 r.,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przeprowadzenie postępowania dowodowego i dokonanie niewłaściwej oceny dowodów przedstawionych przez powoda i tym samym wyprowadzenie sprzecznych z materiałem dowodowym wniosków, stanowiących, że powód nie udowodnił, iż dochodzona wierzytelność została skutecznie przeniesiona na powoda. Powód zaznacza, że okoliczności te zostały należycie wykazane na drodze postępowania sądowego, na podstawie przedłożonych do akt sprawy dokumentów, a także z uwagi na samo dysponowanie przez powoda dokumentami pożyczki oraz danymi pozwanej,

- art. 385¹ k.c. poprzez uznanie, iż zapisy umowy pożyczki naruszają interesy konsumenta i stanowią klauzule sprzeczne z dobrymi obyczajami,

- art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim poprzez jego niezastosowanie,

- art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 385² k.c. poprzez przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że w umowie pożyczki wiążącej strony doszło do naruszenia wskazanych przepisów, w sytuacji pełnej akceptacji przez pozwaną warunków zawartych w umowie pożyczki oraz w sytuacji, gdy postanowienia umowy pożyczki nie kształtują obowiązków konsumenta sprzecznie z dobrymi obyczajami i nie naruszają rażąco interesów konsumenta,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez pominięcie faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sporu, a to faktów wynikających z treści zawartej umowy pożyczki zaakceptowanej przez pozwaną, w zakresie poinformowania pozwanej o możliwości odstąpienia od zawartej umowy bez konieczności wskazania przyczyny, a co umożliwiło pozwanej przeanalizowanie zaakceptowanych wcześniej warunków w tym wysokości prowizji i całkowitej kwoty do zapłaty i ewentualnego odstąpienia,

a czego pozwana nie uczyniła, przystąpiła natomiast do spłaty zobowiązania zgodnie z harmonogramem.

Mając powyższe na uwadze apelujący wniósł o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez zasądzenie roszczenia od pozwanej na rzecz powoda, zgodnie z żądaniem pozwu kwoty 4.872,83 zł oraz zasądzenie na rzecz strony powodowej kosztów procesu za I instancję, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych,
2. zasądzenie od pozwanej na rzecz strony powodowej kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Ewentualnie powód domagał się uchylecia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, pozostawiając przy tym sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację powoda, pozwana wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów zastępstwa procesowego w II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie podkreślić należy, że Sąd Rejonowy wskazał dwie niezależne od siebie przesłanki oddalenia powództwa: pierwszą polegającą na tym, że mimo podejmowanych prób powód nie wykazał, że w ramach ciągu przelewów dokonano na rzecz powoda cesji wierzytelności wynikającej z umowy pożyczki nr (...) z dnia 5 marca 2019, a więc że w konsekwencji powodowi nie przysługuje legitymacja czynna. Z drugiej uznał częściową nieważność umowy – z powołaniem na art.58 k.c.- klauzula umowna dotycząca opłaty operacyjnej (w wysokości 7000 zł) była nieważna, a wobec spłaty kwoty 10458,21 zł pozwana nie ma już żadnego zadłużenia względem powoda.

Zarzuty apelacji odnosiły się do obu tych kwestii, z tym że co do drugiej z tych kwestii apelujący zarzucił naruszenie art. 385¹ § 1 oraz art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 385² k.c., aczkolwiek Sąd Rejonowy przepisów tych w uzasadnieniu nie wymienił, odwołując się do art.58 k.c. i naruszenia przez klauzulę umowną art.720§1 k.c. w zakresie zwrotu przez pozwana takiej samej ilości pieniędzy jaka pożyczyla.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu podniesionego przez apelującego, odnośnie błędnego przyjęcia przez Sąd Rejonowy, że powód nie udowodnił, iż dochodzona wierzytelność została skutecznie na niego przeniesiona, Sąd Okręgowy nie podzielił ustaleń Sądu I instancji dotyczących niewykazania przez powoda jego legitymacji czynnej.

W ocenie Sądu Okręgowego z przedłożonych przez powoda dokumentów wynika, aby wierzytelność objęta pozwem (wynikająca z umowy pożyczki nr (...) z 5 marca 2019 r.) została przez powoda nabyta w drodze umowy cesji z 19 marca 2021 r. Na potwierdzenie nabycia przedmiotowej wierzytelności powód przedłożył: umowę przelewu wierzytelności z 19 marca 2021 roku (k. 11-20), oświadczenie o zapłacie ceny wynikającej z umowy cesji (k. 21-22), oświadczenie o przelewie wierzytelności (k. 24), zawiadomienie o przelewie wierzytelności skierowane do pozwanej (k. 33-35), wyciąg z załącznika do umowy sekurytyzacji z dnia 19 marca 2021 r. (k. 23), wydruki z KRS i pełnomocnictwa dla osób reprezentujących strony tej umowy (k. 37-39, 79-80) oraz załącznik nr 2 do umowy przelewu wierzytelności z 5 sierpnia 2021 r. – wykaz wierzytelności (k.77), jak również stronę 538 z 600 z papierowego załącznika do umowy sekurytyzacji z dnia 19 marca 2021 r. czyli z Wykazu Wierzytelności (k.81)

Wyżej wymienione dokumenty, a w szczególności dokument z k.81 okazały się, w ocenie Sądu Okręgowego, wystarczające do uznania, że powód skutecznie nabył dochodzoną pozwem wierzytelność względem pozwanej. Integralną częścią umowy cesji (sekurytyzacji) z dnia 19 marca 2021 r. w zakresie jej przedmiotu był załącznik w postaci listy (wykazu) wierzytelności objętych umową. Przedłożony do akt sprawy wraz z pozwem wyciąg z listy wierzytelności (k.23) opisany jest jako „wyciąg z załącznika do umowy sekurytyzacji z dnia 19 marca 2021 r.” i zawiera on numer umowy ((...)), PESEL pozwanej, jej imię i nazwisko oraz datę zawarcia umowy - 5.03.2019r. a rubryka „saldo” jest

niewypełniona, natomiast zgodnie z §1 punkt 9 umowy przelewu wierzytelności z 19 marca 2021 roku (k. 13) - Wykaz Wierzytelności – stanowi Załącznik Nr 2 (przedłożony do pozwu załącznik nie jest oznaczony numerem) i winien zawierać m.in. saldo zadłużenia. Skoro przedłożony do pozwu „wyciąg z załącznika do umowy sekurytyzacji z dnia 19 marca 2021 r.” wbrew postanowieniom umowy, nie zawiera danych jakie powinien posiadać Wykaz Wierzytelności to nie sposób przyjąć, że powód udowodnił tym załącznikiem, że wierzytelność, która jest przedmiotem niniejszego postępowania została objęta umową cesji (sekurytyzacji) z 19 marca 2021 r. Należy jednak uwzględnić, że pełnomocnik powoda do pisma datowanego 23 lutego 2023 r. załączył dokument oznaczony numerem „strona 538 z 600” (k.81), który zawiera już wszystkie wymienione w §1 punkt 19 umowy przelewu wierzytelności z 19 marca 2021 roku (k. 13) niezbędne dla Wykazu Wierzytelności – w tym dane pozwanej i nr pożyczki ((...)) oraz tym saldo pożyczki na dzień 21.12.2020 (jak wynika z §1 punkt 7 – Dzień Rozliczenia to właśnie 31.12.2020r.). W piśmie datowanym 23 lutego 2023 r. pełnomocnik powoda wyjaśnił, że załącznik dołączony do pozwu stanowiący wykaz wierzytelności był elektroniczną wersją załącznika, a aktualnie przedłożył wersję papierową (potwierdzoną przez siebie za zgodność z oryginałem).

Co do uznania przez Sąd Rejonowy częściowej nieważności umowy (co do klauzuli umownej dotyczącej opłaty operacyjnej w wysokości 7000 zł – z powołaniem na art.58 k.c.)

i przyjęciem w konsekwencji, że wobec spłaty kwoty 10458,21 zł pozwana nie ma już żadnego zadłużenia względem powoda, zdaniem Sądu Okręgowego, zaskarżony wyrok ostatecznie odpowiada prawu, pomimo zastosowania przez Sąd Rejonowy niewłaściwej podstawy prawnej rozstrzygnięcia.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy, mimo, że tak tego nie nazwał, uznał, że w umowie wystąpiły klauzule abuzywne odnoszące się do sposobu ukształtowania opłaty operacyjnej, i do takiego rozstrzygnięcia zostały skierowane zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego.

W tym miejscu podkreślenia wymaga, że żądanie uznania postanowienia wzorca umowy za niewiążące konsumenta (art. 385¹ k.c.), nie jest tożsame ani nie zawiera się w żądaniu ustalenia nieważności umowy (art. 58 k.c.). Co do zasady, abuzywność niektórych postanowień umowy zawartej przez przedsiębiorcę z konsumentem nie oznacza nieważności całej umowy, jeżeli jest to możliwe po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych. W przedmiotowej sprawie nie sposób uznać, że bezskuteczność postanowień dotyczących kosztów pożyczki wiąże się z niemożliwością określenia kształtu zobowiązania stron bądź, że wypacza istotę zobowiązania. Nadto, sam fakt, czy umowa została zawarta należy ocenić z perspektywy konsumenta, nie zaś przedsiębiorcy konstruującego wzorzec umowny. W przypadku zaś wyeliminowania klauzul abuzywnych z umowy z całą pewnością pozwana jeszcze chętniej zawarłaby umowę widząc, że koszty pożyczki nie są nadmiernie wygórowane. Podkreślenia wymaga, iż zasadniczo stwierdzenie abuzywności postanowień umownych nie powoduje nieważności całej umowy (czego zresztą, przyjmując jako podstawę prawną orzeczenia art.58 k.c., Sąd Rejonowy nie uczynił), a oznacza wyłącznie, że umowa utrzymana jest w mocy z pominięciem postanowień abuzywnych. Innymi słowy, stwierdzając że dana klauzula jest abuzywna, Sąd rozstrzyga o wzajemnych zobowiązaniach stron przy przyjęciu, że umowa jest ważna i skuteczna, a jedynie nie zawiera zakwestionowanych postanowień. Sąd nie jest natomiast władny, aby samodzielnie ukształtować treść umowy w zakresie, w jakim usunięto z niej klauzule abuzywne – nie może w szczególności zastępować postanowień abuzywnych innymi postanowieniami, które w jego ocenie nie miałyby charakteru abuzywnego. Od powyższych zasad istnieją oczywiście odstępstwa. Sąd może uznać umowę za w całości nieważną, jeśli brak jest możliwości jej utrzymania (lub wykonywania) z pominięciem klauzul abuzywnych. Dzieje się tak wówczas gdy abuzywne są postanowienia regulujące świadczenia główne stron. Taka sytuacja nie miała jednak miejsca w niniejszej sprawie, gdyż zgodnie z utrwalonym orzecznictwem opłata prowizyjna za udzielenie pożyczki z całą pewnością nie należy do istoty tej umowy. Zastrzeżenie prowizji (w niniejszej sprawie: opłaty operacyjnej) w umowie pożyczki nie jest bowiem jej konstytutywnym i doniosłym elementem przedmiotowym, ponieważ typowym wynagrodzeniem dla pożyczkodawcy z tytułu korzystania z jego kapitału przez pożyczkobiorcę są odsetki, nie zaś prowizja, będąca niczym innym jak odzwierciedleniem kosztów zawarcia samej umowy.

Dlatego zdaniem Sądu Okręgowego, rażąco wygórowana wysokość opłaty operacyjnej zastrzeżona w przedmiotowej umowie pożyczki świadczy wyłącznie o jej abuzywnym charakterze).. W istocie stanowi ona ukryte, lichwiarskie, wynagrodzenie za udzielenie pożyczki, mające na celu wyłącznie obejście przepisów o odsetkach maksymalnych. Sam fakt, że prowizja ta nie przekracza limitu pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego nie oznacza, że nie może być badana pod kątem zgodności z dobrymi obyczajami oraz czy w konkretnej sytuacji nie narusza rażąco interesu konsumenta. Obowiązek dokonania tej oceny w procesie z udziałem konsumenta spoczywa na Sądzie orzekającym z urzędu, a przepis art. 36a ustawy z 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U.2022.246 t.j. z 2022.02.02) nie wyłącza stosowania art. 385¹ k.c. Nie jest bowiem tak, by art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim stanowił proste *lex specialis* wobec art. 385¹ k.c. Zakres normowania tych regulacji jest bowiem odmienny, podobnie jak odmienny jest też ich cel (przepis art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim odnosi się jedynie do określenia górnej wysokości pozaodsetkowych opłat w ramach pożyczki i odnosi się do rygoru związanego z przekroczeniem tego pułapu; art. 385¹ k.c. odnosi się zaś do szeregu okoliczności dotyczących tworzenia umowy z konsumentem i jej finalnej treści, a kontrola abuzywności odbywa się także w odniesieniu do umów kredytowych, które limitu z art. 36 a ww. ustawy nie przekraczają). W tym zakresie nie sposób podzielić powołanych w apelacji argumentów uzasadniających tak absurdalnie wysoką opłatę i dopatrzeć się rzeczywistego związku z faktycznymi kosztami ponoszonymi w odniesieniu do tej konkretnej umowy pożyczki. Fakt, że konsument, często znajdując się w sytuacji przymusowej, dobrowolnie decyduje się na zawarcie umowy pożyczki na lichwiarskich warunkach, mając tego świadomość (wobec jasnej treści umowy), nie może prowadzić do akceptacji postanowień kontraktowych, które mają charakter niedozwolony. Poprzednik prawny powoda ma niewątpliwie prawo prowadzić działalność nastawioną na osiąganie zysku, ale zysku godziwego, a nie wynikającego z wyzyskiwania przymusowego położenia osób w trudnej sytuacji życiowej, bo najczęściej takie osoby decydują się na zaciąganie pożyczek, których rzeczywiste oprocentowanie przekracza wielokrotnie dostępne kredyt bankowe. W rozpoznawanej sprawie kwota opłaty operacyjnej wynosiła aż 7.000 zł, a zatem stanowiła równowartość udzielonego kapitału pożyczki (!), a rzeczywista roczna stopa oprocentowania wynosiła 96,64%, a zatem prawie dziesięciokrotność wysokości oprocentowania pożyczki. Nie ulega więc wątpliwości, że główne źródło zysku pożyczkodawcy stanowiła właśnie ta opłata, a nie oprocentowanie pożyczki.

Według art. 385¹ § 1 k.c. niedozwolone postanowienia umowne to takie, które kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Oba te warunki muszą być więc spełnione równocześnie. Podmioty pozabankowe udzielające pożyczek konsumentom niewątpliwie ponoszą wyższe koszty i ryzyko niespłacenia pożyczek, stąd konsument, decydując się na wybór takiej pożyczki, zwłaszcza krótkoterminowej, musi mieć świadomość, że jest ona droższa (mniej korzystna) niż kredyt bankowy. Niemniej jednak różnica między rzeczywistym oprocentowaniem takich pożyczek i powszechnie dostępnych kredytów bankowych musi mieścić się w rozsądnych granicach. Nie jest też tak, że w każdym przypadku pożyczkodawca ma obowiązek udowodnienia, iż opłaty dodatkowe odpowiadają konkretnym kosztom, ponoszonym przez niego. W ocenie Sądu odwoławczego, taki obowiązek istnieje tylko w przypadku gdy opłata jest rażąco wygórowana (rażąco narusza interesy konsumenta), tak jak w niniejszej sprawie. W takiej bowiem sytuacji przedsiębiorca może wykazać, że mimo, iż klauzula umowna jest rażąco niekorzystna dla konsumenta, to nie jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, gdyż odpowiada wysokim kosztom ponoszonym przez przedsiębiorcę. W rozpoznawanej sprawie taka sytuacja nie zachodziła. Powód natomiast zasadniczo powołuje się na nieprzekroczenie limitu maksymalnych kosztów pozaodsetkowych z art. 36a ustawy o kredycie konsumenckim, co jednak nie można usprawiedliwiać naliczania opłat niewspółmiernych do kosztów, jakie pożyczkodawca musiał ponieść w związku z umową pożyczki. W ten sposób, niejako nałożył na stronę pozwaną cały ciężar i ryzyko związane z prowadzoną przez siebie działalnością.

Reasumując, wobec powyższych ustaleń powodowi należałoby się od pozwanej jedynie kwota udzielonego kapitału pożyczki(7000 zł) oraz odsetek liczonych wyłącznie od tego kapitału. Podkreślenia bowiem wymaga, że odsetki kapitałowe liczone od prowizji, mającej charakter abuzywny, nie należą się. Nie ma to zaś w niniejszej sprawie większego znaczenia, bowiem skoro pozwana zapłaciła już powodowi kwotę 10458,21 zł, to niewątpliwie wypełniła ciążące na niej zobowiązanie w całości, w dodatku z przekroczeniem jej wartości, nawet gdyby przyjąć zasadność całkowitej kwoty odsetek kapitałowych obliczonych w umowie pożyczki także od kwoty prowizji (944,25 zł).

Z uwagi na powyższe należy wskazać, że ostatecznie żaden z podniesionych zarzutów apelacyjnych nie mógł skutkować zmianą zaskarżonego wyroku i apelację oddalono jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k.p.c., o czym orzeczono jak w sentencji wyroku.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w punkcie II sentencji wyroku na podstawie art. 98 § 1 i § 1¹ k.p.c., obciążając nimi w całości powoda, jako stronę przegrywającą proces w instancji odwoławczej.

Na koszty wywołane apelacją powoda składa się wynagrodzenie pełnomocnika pozwanej ustalone na kwotę 450 zł, zgodnie z § 2 pkt 3 w związku z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Maria Antecka